

HE 76/2022 eduskunnalle luonnonsuojelulaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta
25.5.2022

Ympäristöministeriö

Lainsäädäntöjohtaja Johanna Korpi
Lainsäädäntöneuvos Leila Suvantola

Uudistuksen tausta ja valmistelu

- **Hallitusohjelma – Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi (3.1)**
 - Tavoite 5: Pysäytetään luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen Suomessa – Suomi saavuttaa YK:n biodiversiteettisopimuksen tavoitteet
 - Toimenpiteet: Luonnonsuojelulainsäädäntöä uudistetaan arvioinnin pohjalta
- **Uudistuksen tavoite**
 - Lakiin esitettävillä muutoksilla parannettaisiin ensivaiheessa edellytyksiä pysäyttää luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen ja elvyttää epäsuotuisalla suojelutasolla olevien eliölajien ja luontotyyppien tilaa
- **Hallituksen esitystä on valmisteltu laajapohjaisissa työryhmissä 12/2019-11/2021**

Toimintaympäristö 2020: lajit

Suomen eliölajeista uhanalaisia 12 %

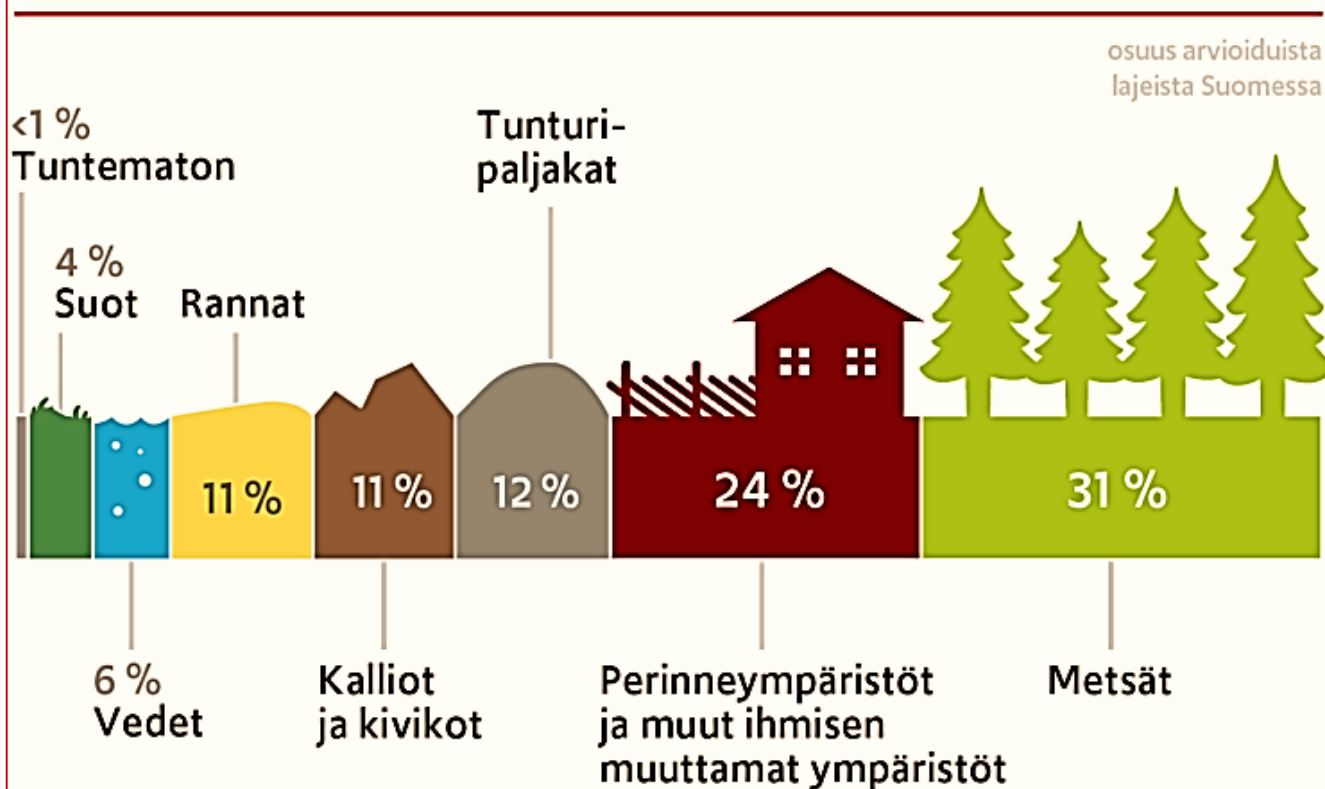
Lajien uhanalaistumiskehitystä ei ole pysäytetty

- Arviointi 2019 n. 22 000 lajille: uhanalaisuus lisääntynyt 10 vuodessa 10,5 % → 11,9 %
- Lähes 1/3 selkärangaisista lajeista uhanalaisia – etenkin linnuilla kehitys huolestuttava: esim. hömötiaisen kanta vähentynyt yli puolella n. 10 vuodessa (erittäin uhanalainen)
Suurin syy lajien uhanalaistumiseen on niiden elinympäristöjen väheneminen ja laadullinen heikkeneminen

S Y K E

Uhanalaisia lajeja elää eniten metsissä ja perinneympäristöissä. Ilmastomuutos uhkaa erityisesti tunturilajeja

Lähde: Ympäristöministeriö, SYKE, Metsähallitus & LUOMUS 2019: Suomen lajisto jatkaa uhanalaistumista -esite

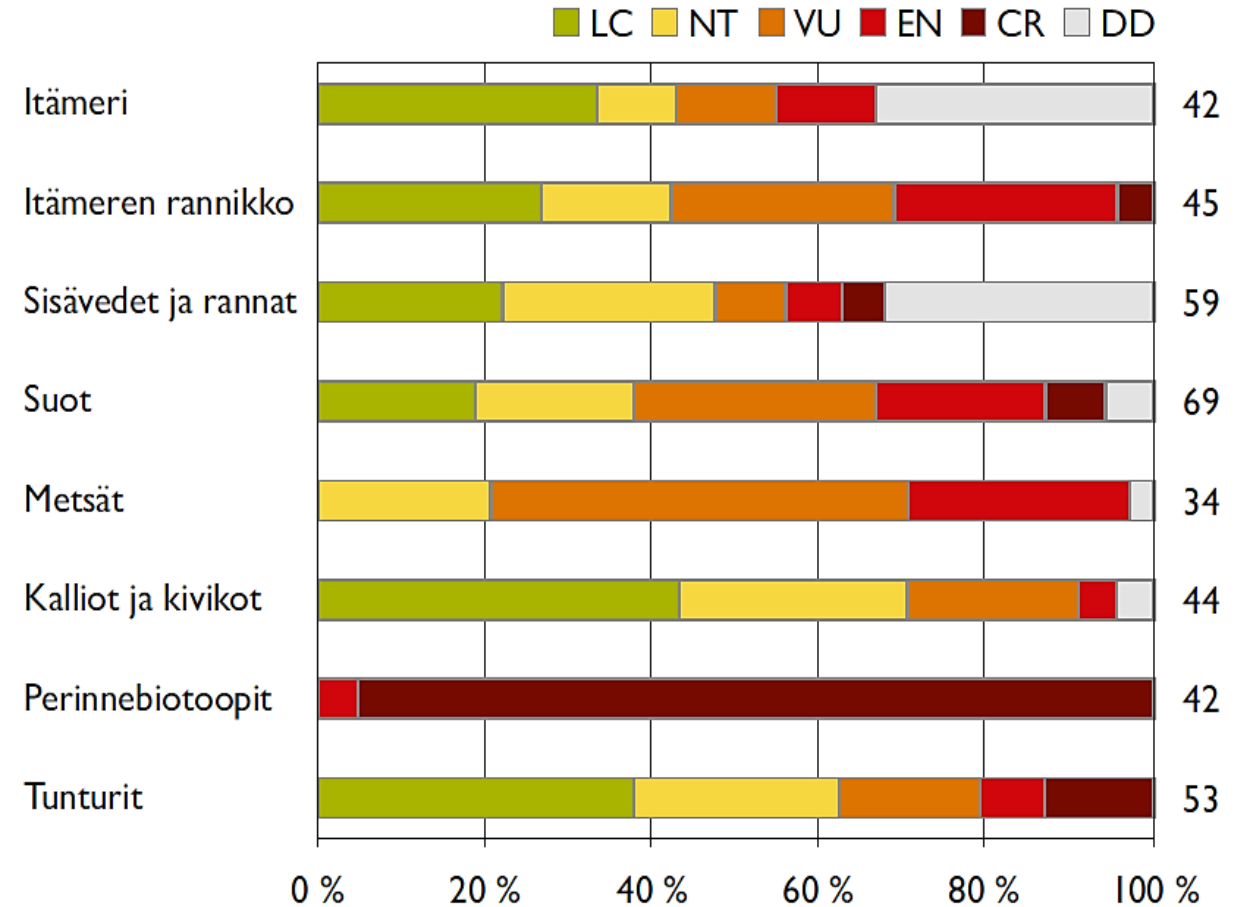
Toimintaympäristö 2020: luontotyypit

Suomen luontotyypeistä uhanalaisia 48 %

Ei käännettä parempaan 10 vuodessa

- Arvioinnit 2008 ja 2018 n. 400:lle luontotyyppille
- Kehityssuunta arvioitiin heikkeneväksi 57 %:lla ja paranevaksi vain 5 %:lla
- Tilanne paranee lähinnä rehevöitymisestä ja ilmastonmuutoksesta hyötyvillä luontotyypeillä
- Arviointi perustui luontotyyppien määrän ja laadun muutoksiin ja harvinaisuuteen

a) Koko maa

Osuus luontotyyppien lukumäärästä

SYKE

Uhanalaisiksi luetaan luokat VU (vaarantunut), EN (erittäin uhanalainen) ja CR (äärimmäisen uhanalainen)

Lain rakenne ja lukukohtainen tiivistys keskeisistä uudistuksista

Lain rakenne

NYKYINEN LSL

- 1 luku Yleiset säännökset
- 1 a luku Luonnon monimuotoisuuden suojelun ja hoidon tukeminen
- 2 luku Luonnonsuojelusuunnittelu
- 3 luku Luonnonsuojelualueet ja luonnonmuistomerkit
- 4 luku Luontotyyppien suojelu
- 5 luku Maiseman suojelu
- 6 luku Eliölajien suojelu
- 7 luku Luonnonsuojelun toteuttaminen
- 8 luku Toimenpidekiellot, pakkokeinot ja rangaistukset
- 9 luku Muutoksenhaku
- 10 luku Euroopan yhteisön Natura 2000 -verkostoa koskevat erityissäännökset
- 11 luku Erinäiset säännökset
- 12 luku Voimaantulosäännökset

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

UUSI LSL

- 1 luku Yleiset säännökset
- 2 luku Luonnonsuojelun hallinto ja muut toimijat**
- 3 luku Luonnonsuojelusuunnittelu
- 4 luku Luonnon monimuotoisuuden suojelun ja hoidon tukeminen**
- 5 luku Euroopan yhteisön Natura 2000 -verkosto
- 6 luku Luonnonsuojelualueet
- 7 luku Luontotyyppien suojelu
- 8 luku Eliölajien suojelu
- 9 luku Eliölajien yksilöiden hallussapito, vaihdanta, maahantuonti ja maastavienti**
- 10 luku Maiseman suojelu ja luonnonmuistomerkit
- 11 luku Vapaaehtoinen ekologinen kompensatio**
- 12 luku Alueiden hankinta luonnonsuojelutarkoituksiin ja korvaukset
- 13 luku Luonnonsuojelun tiedonhallinta ja tiedottaminen**
- 14 luku Luonnonsuojelun valvonta, hallintopakko ja rangaistukset
- 15 luku Muutoksenhaku
- 16 luku Voimaantulosäännökset

Yleiset säännökset sekä luonnonsuojelun viranomaiset (luvut 1 – 2)

Lakiin jäävät säännökset

- Lain tavoitteet ja soveltamisala

Mitä uutta?

- Ilmastonmuutokseen sopeutuminen lain tavoitteisiin
- Määritelmät ja lain periaatteet
- Saamelaiskulttuurin suojan vahvistaminen
- Varovaisuusperiaatteen ja ympäristötietoisuuden edistämisen kirjaaminen lakiin
- Viranomaisten ja muiden toimijoiden tehtävät määritellään selkeämmin lain tasolla
- Säännös Luontopaneelista

Luonnonsuojelusuunnittelu sekä suojelun ja hoidon tukeminen (luvut 3 – 4)

Lakiin jäävät säännökset

- Luonnonsuojeluohjelmat
- Vapaaehtoisen suojelun tukimekanismit, joista säädetty 2020 (luku 1a), niiden hakeminen ja päätöksenteko

Mitä uutta?

- **Suunnittelun ja osallistamisen vahvistaminen:** säännökset strategisesta suunnittelusta (mm. kansallinen monimuotoisuusstrategia ja toimintaohjelma)
- Alueellinen BD-suunnitelma (mahdollinen)
- **Säännökset vapaaehtoisista suojeluohjelmista (kuten Helmi ja Metso)**
- **Rahallinen avustus tavarán ja palvelun rinnalle**

Natura 2000 –verkosto, luonnonsuojelualueet ja maisemanhoitoalueet (luvut 5 – 6 ja 10)

Lakiin jäävät säännökset

- Natura 2000 –verkon säännökset
- Luonnonsuojelualueiden rauhoitussäännökset ja hallinnointi
- Maisematason suojelu
- Luonnonmuistomerkkien suojelu

Mitä uutta?

- Luonnonsuojelualueiden rauhoitussäännösten ajantasaistaminen
- **Yksityinen suojelualue ilman maanomistajan suostumusta myös Natura 2000-verkoston perusteella (myös oikeus vaatia lunastusta)**
- **Metsästys voidaan sallia myös valtion alle 100 ha ls-alueilla**
- **Vieraskasvilajien, minkin ja supikoiran poistaminen ilman erillistä lupaa**
- **Hirven ja valkohäntäkauriin ajo kansallis- ja luonnonpuistoissa**
- Malminetsinnän kieltä kansallis- ja luonnonpuistoissa sekä valtion muilla suojelualueilla Metsähallituksen luvalla tarkennetuin edellytyksin
- Maisemanhoitoalue –käsitteen muutos

Luontotyyppien suojelu (luku 7)

Lakiin jäävät säännökset

- Suojeltujen luontotyyppien rajauspäättösmenettely ja suojelun sisältö ennallaan, mutta määritelty hävittämis- ja heikentämiskieltona
- Korvaus- ja poikkeusmahdollisuus

Mitä uutta?

- Luontotyyppien lista päivitetty tieteellisen tiedon pohjalta (5 uutta: sisämaan tulvametsät, harjumetsien valorinteet, meriajokaspohjat, suojaisat näkinpartaispohjat, kalkkikalliot)
- **Lakiin perustuva heikentämiskielto eräille harvinaisille luontotyypeille (serpentiinikalliot ym. ja rannikon avoimet dyynit)**
- Uhanalaiset luontotyypit asetukseen – vastaa nykyisen lain eliölajeja
- **Uhanalaisten luontotyyppien huomioon ottaminen muussa lainsäädännössä säädetysti**
 - Ei uusi lupakriteeri, vaan informaatioluonteinen täsmennys (mm. YSL, MAL, VL, KaivosL, MRL:n kaavat)
- **Vesilain luontotyyppisuojaan ehdotetaan lisättäväksi purot, lähteiköt (nyk. lähteet) ja kalkkilammet**

Eliölajien suojelu sekä niiden yksilöiden hallussapito, vaihdanta, maahantuonti ja maastavienti (luvut 8 – 9)

Lakiin jäävät säännökset

- Eliölajien rauhoitussäännökset ja muut kiellot
- Suurten petolintujen pesäpuiden suojelu
- Kaupallisen vaihdannan kiello, maahantuonnin ja maastaviennin kiellot
- CITES-asetuksen täytäntöönpano, joka osin aiemmin asetuksessa

Mitä uutta?

- Matelijat ja sammakkoeläimet rauhoitetaan (myös kyy); poikkeukset kyyin rauhoituksesta
- **Pesän suojelun selventäminen pesintäajan ulkopuolella**
- Poikkeuslupien viittaukset luonto- ja lintudirektiiviin poistetaan – sisältyisivät uuteen lakiin
- Uhanalaisten lajien huomioon ottaminen muussa lainsäädännössä säädetysti (vastaa luontotyyppejä)
- **Alueellisen poikkeuksen mahdollisuus (ei vain hakijakohtainen poikkeus rauhoitussäännöksistä, ennen kaikkea valkoposkihanhelle)**
- Avustetun leviämisen sallimisen edellytykset lakiin
- Tieteelle tuntemattoman lajin väliaikaisen suojan mahdollisuus
- Elävien päiväpetolintujen, pöllöjen ja jalohaukkojen tuontikielto
- Rajoitettu trofee-tuontikielto siirtymäajalla

Vapaaehtoinen ekologinen kompensatio (luku 11)

Mitä uutta?

- Ekologisen kompensaation alueelliset ja luonnontieteelliset kriteerit
- Hyvitetään heikennettävää luontoarvoa toisaalla, mahdollinen jousto, jos luonnonarvovastaavuus ei mahdollista
- Lisäisyys = Ei ole muuhun lainsäädäntöön tai velvoitteeseen perustuvaa velvollisuutta
- Ensisijaisesti hyvittävin toimin, kriteerien täytyessä suojeluhyvitys hyväksyttävä
- Pysyvä hyvitys, rajauspäätöksellä hävittämis- ja heikentämiskielto
- Maanomistajan vapaaehtoiselle luonnonarvojen tuottamiselle viranomaisvarmennus
- Taloudellisen toimijan vapaaehtoisen hyvityksen viranomaisvarmennus ja tiedon saatavuus (kompensaatiorekisteri)
- Viranomaisen tehtävien määrittely
- Mahdollistaa markkinoiden synnyn, ei sääntelee niitä

Alueiden hankinta luonnonsuojelutarkoitukseen ja korvaukset (luku 12)

Lakiin jäävät säännökset

- Luonnonsuojeluohjelmien oikeusvaikutukset
- Lunastusta koskevat säännökset
- Korvauksia koskevat säännökset

Mitä uutta?

- Viranomastehtävien selkeyttäminen maan hankinnassa
- **Maanomistajan oikeus vaatia lunastusta 4 v kuluttua lainvoimaisesta valtioneuvoston Natura 2000 –verkostopäätöksestä, jos toteutustapana luonnonsuojelulaki**
- **Korvaussäätelyn ajantasaistaminen ja selkeyttäminen (jako 3 pykälään)**

Luonnonsuojelun tiedonhallinta, päätöksistä tiedottaminen sekä muutoksenhaku (luvut 13 ja 15)

Lakiin jäävät säännökset

- Muutoksenhakusäännökset

Mitä uutta?

- Säännökset tiedonhallinnasta lain tasolle
- Tiedoksiantosäännökset koottu yhteen
- Poikkeuslupien osalta yhdistysten valitusoikeus hieman laajenee

Luonnonsuojelun valvonta, hallintopakko ja rangaistukset (luku 14)

Lakiin jäävät säännökset

- Pakkokeinot
- Haltuunotto-oikeudet
- Rangaistussäännökset
- Erityinen menettämisseuraamus (yksilön arvo lajinsa edustajana)

Mitä uutta?

- **Rangaistavien tekojen selkeä yksilöinti**
- Viranomaisten tiedonsaantioikeudet lisätty
- Viranomaisen velvollisuus tehdä tutkintapyyntö rangaistavasta teosta
- ELY-keskuksen asianomistajuus rikosasioissa
- Viranomaisten tehtävien ja toimivallan yksilöinti

Liitelait

Lakiin jäävät säännökset

- Viittaukset luonnonsuojelulakiin

Mitä uutta?

- Vesilain luontotyyppisuojaan lisätään purot, lähteiköt ja kalkkilammet
- Pykälän muotoilua tarkennettu ja ajantasaistettu yhdessä OM:n kanssa
- Siltä osin kuin tarpeen, uudet suojelua koskevat säännökset huomioitu esim. metsälain soveltamisalan osalta

Vaikutuksista maatalouteen ja metsätalouteen, maanomistajan asemaan

- Korvausjärjestelmä voimassa olevan lain mukainen. Parannus: korvausvelvollisuuden syntyä ja sen määrää arvioitaessa huomioon kumulatiiviset vaikutukset, eli useamman rajoituksen yhdelle maanomistajalle aiheuttamat yhteisvaikutukset
- Suojelutoimet (lajien esiintymispaikat ja luontotyytit) kohdentuvat pääosin alueellisesti rajallisiin kohteisiin
 - *Maatalouden harjoittamisen osalta vaikutukset vähäiset*
 - *Metsänomistajiin laista johtuvat rajoitukset kohdistuisivat varsin harvoin, koska suojeltavat kohteet ovat alueelliselta ulottuvuudeltaan rajallisia, ja ne voidaan ottaa eri tavoin huomioon niitä mahdollisesti uhkaavien toimenpiteiden toteutustavoissa ja sijoittumisessa. Lisäksi korvausmahdollisuus, mikäli taloudellisista haittaa kuitenkin aiheutuisi.*
- Uusi alueellisen poikkeuksen mahdollisuus lajirauhoituksesta (ei vain hakijakohtainen poikkeus rauhoitussäännöksistä valkoposkihanhelle)
- Vapaaehtoinen kompensatio sekä ehdotettu uusi säännös vapaaehtoisten hoito- ja kunnostustoimien taloudellisesta tuesta tarjoaisi maanomistajille uusia keinoja ja liiketoimintamahdollisuuksia.

Metsästystä luonnonsuojelualueilla selkeytettäisiin

- sallittaisiin minkin ja supikoiran pyynti, hirvenajo ja luonnonsuojelualueen ulkopuolella ammutun, mutta sille kaatuneen riistaeläimen haltuunotto ilman Metsähallituksen poikkeuslupaa
- hirvenmetsästyksen yhteydessä sallittaisiin myös valkohäntäkauriin ajo
- luonnonsuojelualueen perustamisasetuksella voitaisiin sallia metsästys myös ympäristöministeriön asetuksella perustettavilla alle 100 hehtaarin valtion suojelualueilla, jos se ei vaarantaisi alueen perustamistarkoitusta tai häittäisi alueen muuta käyttöä

KIITOS

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

#luonnonsuojelulaki